

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ДІЛОВОДСТВА: ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Формування в сучасній Україні правової держави з ефективно функціонуючими інститутами всіх гілок влади обумовлюється багатьма чинниками, зокрема у сфері роботи з документами. Важливе значення набуває вивчення не лише концептуальних засад таких перетворень, а й ґрунтовний аналіз позитивного досвіду попередніх років у відповідній сфері та визначення можливості його застосування сьогодні. З одного боку, ці перетворення мають ґрунтуватися на науковій базі з урахуванням новітніх світових досягнень, а з іншого – на історичному досвіді.

Парадигмальні пошуки привертають увагу дослідників діловодства до періоду 1920–1930-х рр., специфіка якого полягала у закладанні наукових та методичних основ документування управлінської інформації, а також формуванні засад національної системи діловодства.

Вирішення проблем організації діловодства в державних установах України у 1920–1930-х рр. було пов'язано з удосконаленням управління народним господарством на засадах впровадження методів наукової організації праці, що, по суті, виявилось новаторським напрямом у практиці радянських установ.

Впродовж зазначеного часу був накопичений значний фактичний матеріал, що став підґрунтям створення спеціальної літератури. Якщо в першій половині 1920-х рр. переважно вивчалася західноєвропейська література з наукової організації праці, то друга половина 1920-х рр. позначилася розкриттям проблематики щодо змін у сфері НОТ та діловодства. Значно збільшилася кількість книжкової та журнальної продукції відповідної проблематики.

Всеукраїнський інститут раціоналізації управління Народного комісаріату Робітничо-селянської інспекції, створений у Харкові у 1929 році на базі колишнього Всеукраїнського інституту праці НК РСІ (ІПУ) став науково-дослідною установою, що розробляв проблеми раціоналізації управління та здійснював допомогу НК РСІ у справі розроблення заходів щодо реконструкції управління відповідно до досягнень сучасної науки та техніки.

Для досягнення цієї мети Інститут раціоналізації управління проводив наукові дослідження щодо раціоналізації управління та пов'язаних з ними методологічних питань на основі узагальнення емпіричного раціоналізаторського досвіду, розробляв раціоналізаторські

заходи для їх масового впровадження у практику роботи апарату управління.

Практичною базою для досліджень Інституту стали промислові підприємства, установи, для яких проектувалися нові моделі управління. Науково-дослідна робота Інституту відбувалася в тісній співпраці із спорідненими інституціями СРСР, зокрема з Інститутом техніки управління (Москва). Спільними зусиллями вчених було видано значну кількість праць.

Одним з важливих напрямів діяльності Інституту стало поширення та популяризація раціоналізаторських знань, консультування установ та організацій з питань методології та методики раціоналізації, досягнень раціоналізаторського руху в СРСР та за кордоном.

Інститут раціоналізації управління здійснював також активну видавничу діяльність, публікував результати власних науково-дослідних робіт, друкував переклади іноземної літератури, формував бібліотеку раціоналізаторського досвіду. Інститут видавав інформаційний бюлетень «За соціалістичну раціоналізацію», в рубриках якого вміщувалися матеріали щодо діяльності Інституту, зокрема інформація про заходи, участь у конференціях, звіти про виконану роботу тощо. При ньому функціонувала Центральна наукова бібліотека з питань організації праці та управління. Інститут мав філіали у Дніпропетровську, Сталіно, Києві та Одесі, однак кількість їх працівників була незначною – всього лише 58 наукових співробітників на все відомство.

У 1930 р. на базі Інституту було створене Всеукраїнське науково-технічне товариство раціоналізаторів управління, яке на громадських засадах опрацьовувало «наукові питання раціональної побудови органів управління»; організовувало діяльність членів товариства в галузі наукової організації управління. Інститут раціоналізації управління відповідно до Положення про нього здійснював підготовку раціоналізаторських кадрів шляхом організації курсів підвищення кваліфікації. У 1931 р. при Інституті було організовано Вищу школу раціоналізації управління з відривом від навчання та дворічним терміном навчання. У квітні 1934 р. Інститут припинив своє існування.

Таким чином, можна зробити висновок, що здобутки Інституту в напрямі удосконалення діловодства та раціональної організації управління радянських установ відіграли важливу роль у справі організації діловодних процесів.